

Louis-Ferdinand Céline

Semmelweis

Koostanud Jean-Pierre Dauphin ja
Henri Godard

Prantsuse keelest tõlkinud
Heli Allik

Tõlgitud väljaandest:

Louis-Ferdinand Céline
Sammelweis
Gallimard, 1999

La traduction de cet ouvrage a été rendue possible grâce à une résidence de travail au Collège International des Traducteurs Littéraires (CITL), accueillie par ATLAS – association pour la promotion de la traduction littéraire, dans le cadre du programme Culture Moves Europe, financé par l’Union Européenne.

Teose tõlkimine sai võimalikuks tänu residentuurile tõlkijate majas Collège International des Traducteurs Littéraires (CITL), mida korraldas kirjandustõlke edendamise ühing ATLAS Euroopa Liidu rahastatava programmi „Culture Moves Europe“ raames.

Toimetanud Triinu Tamm
Korrektuuri lugenud Katrin Kern
Kujundanud Maris Kaskmann

© Éditions Gallimard, Paris, 1977
© Tõlge ja saatesõna. Heli Allik ja Loomingu Raamatukogu, 2026
© Kaanefoto. Henri Manuel, ca 1936, Vikipeedia. Avalik kasutus

Kolleegium

Tiit Hennoste, Maarja Kangro, Lauri Kitsnik, Hasso Krull, Maria-Kristiina Lotman,
Ilona Martson, Elle-Mari Talivee, Marek Tamm, Jaak Tomberg, Udo Uiibo

Toimetus

Harju 1, 10146 Tallinn
Tel: 627 6425
E-post: LR@loominguraamatukogu.ee

Trükkitud Aktaprint

ISSN 1406-0515
978-9908-858-07-4 (trükis)
978-9908-858-08-1 (epub)

Louis-Ferdinand Destouches sündis 27. mail 1894. aastal Courbevoie's Le Havre'ist pärit kindlustusametniku Fernand Destouches'i ja pitsipoodniku Marguerite Guillou pojana. Tema vanaisa Auguste Destouches oli olnud kõrgeima järgu õpetaja Le Havre'i lütseumis.

Tema lapsepõlv möödus Pariisis, Choiseuli passaažis. Ta käis Louvois'skvääri ja seejärel d'Argenteuil' tänava munitsipaalkoolis ning Saint-Joseph des Tuileries' koolis. Pärast põhihariduse omandamist viibis ta mõnda aega Saksamaal ja Inglismaal, misjärel oli õpipoiss mitme juveliiri juures Pariisis ja Nice'is. 1912. aastal astus ta Rambouillet' garnisonis paiknenud 12. kürassiiride rügementi. 1914. aastal sai ta Flandrias haavata, mille eest pälvis sõjaväemedali, kuid mis jättis ta 70-protsendiliseks invaliidiks.

Pärast lühikest Londonis veedetud aega asus ta 1916. aastal kauba-reisijana tööle endises Saksa koloonias Kamerunis.

Haigestunud malaariasse, naasis ta 1917. aastal Prantsusmaale, tegi 1919. aastal küpsuseksamid, õppis siis Rennes'is ja Pariisis arstiteadust ning kaitses 1924. aastal doktoriväitekirja.

Aastatel 1924–1928 töötas ta Rahvasteliidus, mis läkitas ta Ameerika Ühendriikidesse ja Lääne-Aafrikasse.

Alates 1927. aastast oli ta arst Clichy vaestedispanseris. 1932. aastal ilmus pseudonüümi Céline all tema romaan „Reis öö lõppu“ (*Voyage au bout de la nuit*), mis pälvis Théophraste Renaudot' auhinna.

1936. aastal nägi trükivalgust tema teine romaan „Surm järelmaksuga“ (*Mort à crédit*). Pärast reisi Nõukogude Liitu avaldas ta pamfleti „Mea culpa“ (*Mea culpa*), seejärel aastatel 1937 ja 1938 pamfletid „Tühiasju tapatalgute asjus“ (*Bagatelles pour un massacre*) ja „Laipade kool“ (*L'École des cadavres*). Sõja puhkemise hetkel elas ta Saint-Germain-en-Laye's. Ta astus laevaarstina teenistusse Marseille' ja Casablanca vahel sõitval aurikul Chella. Chella pörkas kokku Inglise patrull-laevaga, mis Gibraltari väina ees uppus. Céline pöördus tagasi Pariisi ja asendas Sartrouville'i arsti, kes oli mobiliseeritud.

Pärast 1940. aasta suurpõgenemist, mille ajal ta vastutas haigeid evakueeriva sanitaarauto eest, naasis ta Pariisi ja asus tööle Bezonsi vaestedispanserisse. 1941. aastal avaldas ta pamfleti „Plindris“ (*Les Beaux Draps*) ja 1944. aastal romaani „Guignol's Band“ (*Guignol's Band*).

Aastatel 1944–1951 elas Céline paguluses kõigepealt Saksamaal ja siis Taanis, kus ta sõja lõpus vangistati. Taas Prantsusmaale jõudnud, seadis

ta end sisse Meudonis, kus jätkas romaanide kirjutamist („Haldjamäng teiseks korraks“ [*Féerie pour une autre fois*], „Ühest lossist teise“ [*D'un château l'autre*], „Põhi“ [*Nord*] ja „Rigodoon“ [*Rigodon*]). Ta suri 1. juulil 1961. aastal.

Autori eessõna 1936. aasta väljaandele

Siin on Philipp Ignaz Semmelweisi hirmuäratav lugu.

Paljude detailide, numbrite ja üksikasjalike selgituste tõttu võib see tunduda veidi kuiv ja esmapilgul eemale peletada. Kuid kartmatu lugeja vaev saab kiiresti kuhjaga tasutud. Lugu on seda vaeva ja pingutust väärt. Ma oleksin võinud selle algusest peale ümber kirjutada, seda lihvida ja lennukamaks muuta. See oleks olnud lihtne, aga ma ei tahtnud. Ma annan selle teile täpselt sellisena, nagu ta on. (Arstiteaduse doktoriväitekirj Pariisis, 1924.)

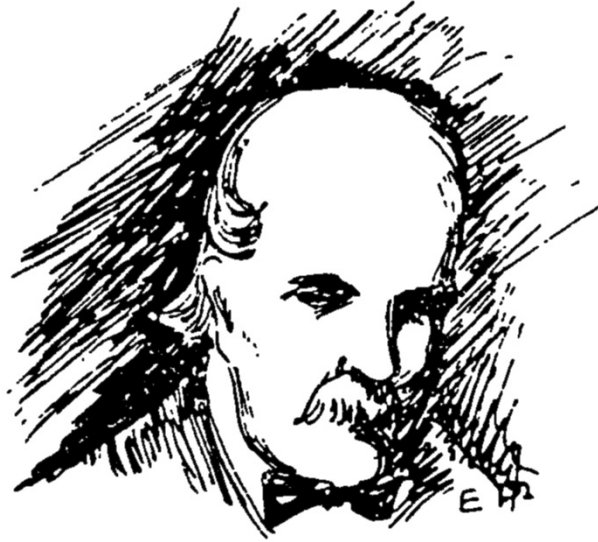
Vormil pole tähtsust; sisu on see, mis maksab. Ja sisu on siin, ma eeldan, enam kui küllaga. See näitab meile, kui ohtlik on tahta inimestele liiga palju head. See on vana õppetund, mis püsib alati värskena.

Kujutlege, et täna ilmuks välja mõni süütu hing, kes hakkaks vähki välja ravima. Ta ei oska uneski aimata, millist tantsu tal tantsida tuleb! See oleks fenomenaalne! Ah, olgu ta tuhat korda ettevaatlik! Ah, parem olgu ta hoiatatud! Olgu ta kuratlikult ettevaatlik! Ah, tal oleks palju kindlam kohe võõrleegioni astuda! Miski siin ilmas pole niisama. Kõige eest tuleb maksta, nii hea kui ka halva eest, varem või hiljem. Hea eest loomulikult palju enam, see on paratamatu.

PHILIPP IGNAZ SEMMELWEISI
(1818–1865)
ELU JA TÖÖ¹

1 Tekst, mis ilmus 1936. aastal pealkirjaga „Simmelweis“ ja mis oli väitekirja esimene kommertsväljaanne, erines 1924. aastal kaitstud versioonist vaid väheste kärbeta ja pisi-paranduste poolest. Nii nagu on kombeks sarjas „Cahiers Céline“, kust tekst koos saate-aparatuuriga pärineb, avaldame ka siin väitekirja algteksti, võttes 1936. aasta väljaandest üle mõned joonealused märkused.

Simmelweisi portree lk 11 on joonistanud Édith Follet, Céline'i abikaasa. – *Originaali välja-andja märkus.*

P. I. SEMMELWEIS

Ta näitas meile kohe esimesel katsel kätte profülaktilised vahendid, mida tuleb lapsevoodipalaviku vastu rakendada, ja tegi seda nii täpselt, et kaasaegsel antiseptikal pole tema ettekirjutustele midagi lisada olnud.

Professor Widal

HÄRRA PROFESSOR BRINDEAU'LE
PARIISI ÜLIKOOLI ARSTITEADUSKONNA
SÜNNITUSABIPROFESSORILE
AULEEGIONI OHVITSERILE
KAITSMISKOMISJONI EESISTUJALE

Kellele avaldame sügavaimat tänu meile osutatud moraalse toetuse ja leebe kriitika eest, ilma milleta see töö poleks olnud võimalik.

Palume tal ühtlasi uskuda meie tänutunnet tema sedavõrd väärtuslike ja valgustavate teaduslike ning kirjanduslike nõuannete eest, mis aitasid meil teed leida sel valurikkal alal, milles pole puudu ei inimestest ega arvudest.

HÄRRADELE KAITSMISKOMISJONI LIIKMETELE:

HÄRRA PROFESSOR FOLLET'LE
AULEEGIONI OHVITSERILE
RENNES'I KÕRGEMA MEDITSIINIKOOOLI DIREKTORILE
MEDITSIIINIAKADEEMIA KORRESPONDENTLIHKMELE

Minu südamliku imetluse ja austuse märgiks.

HÄRRA PROFESSOR GUNNILE
ROCKEFELLERI FONDIST
AULEEGIONI RÜÜTLILE

Meie sügavaima tänuavaldusega.

HENRI MARÉCHALILE
PARIISI ÜLIKOOLI ARSTITEADUSKONNA KLIINIKU DIREKTORILE
Meie tänu tema ammendamatu heatahtlikkuse ja niivõrd väärtusliku toetuse eest, mida ta meile alati on jaganud.

Autori eessõna

Praegusel hetkel, mil meie elukutse näib – pealegi üpris õilsa pika-meelsusega – taluvat uut pahameelelainet mõnede avalike meelitate ja agarate sulemeeste poolt nii ilukirjanduses kui ka teatrilavadel; ajal, mil iga võhik, kel on vaid sulejooksu ja mõni paberileht ees, asub hoogsalt paljastama kõiki meie puudusi ning võtab kergel käel sõna meie laitmiseväärt mõttelaadi kohta, on meil olnud suur rõõm pühendada oma doktoriväitekirii ühe suure arsti elule ja tööle. Me ei väida, et valisime ta juhuslikult, kuid ometi valisime ta paljude teiste seast, kes olid temaga teenetelt ja pühendumuselt võrdsed. Kui me jäime peatuma just P. I. Semmelweisi juures, siis seepärast, et arstlik mõte, mis on sedavõrd ilus, sedavõrd üllas ja võib-olla ainus tõeliselt inimlik mõtteviis siin ilmas, väljendas end haruldaselt selgelt tema olemasolu igal viimasel kui leheküljel.

Küllap olnuks vähesegi andekuse juures võimalik leida niisama üldistusjõulisi näiteid ka teiste, sootuks vähem traagiliste, kuid sama viljakate arstisaatuste seast, kuid aines, mis end nii loomulikult kätte andis, ahvatles meie sulge, ja kui me selle draamaga nii täielikult kaasa läksime, sündis see soovist kirjutada, kui võimalik, kaasakiskuvalt, lühidalt, sisukalt. Palume meid mõista ja meile andestada. Me ei ole tõde mahendanud üheski punktis, isegi neis, mis riivavad kõige valusamalt meie ametiuhkust. Pole mitte ainsatki arstkonna vaenukkuse või tegevusetuse ilmingut, millele me oleks armu andnud. Me oleme olnud ausalt halastamatud meie vigade ja rumaluse suhtes – palju enam, kui see mõnel asjasse pühendamatul kõrvalseisjal oleks võimalik olnud.

Just sellega soovisime tõestada neile kergekäelistele pilkajatele, kes arvavad end meid nuhtlevat, et pelk talent ei suuda kunagi asendada ametiharidust ning et need, kes pole arstid, ründavad ikka veel tähtsusetuid pisiasju, samal ajal kui ise usuvad end paljastavat meie elukutse hinge.

On öeldud, et meie koopas leiab aset kohutavaid asju; seal toimub veel muudki, mida suudab näha ja mõista üksnes arst.

Ja pealegi, kas me üldse peame end kaitsma? Piisaku meile sellest, kui palume teistel tsunftidel tuua näiteks mõni sama siiras, sama hiilgav inimlik eeskuju, nagu seda oli P. I. Semmelweis.

Mis puutub aga punkt-punktilt vastamisesse argumentidele, mis meie laimajatele näivad ümberlukkamatud – sellest tuleb loobuda, sest me ei räägi sama keelt. Maailm püsib üksnes tervise õilsa joovastuse najal, mis on üks nooruse suuri ja võimsaid jõude ja mis kätkeb endas ka tänamatust ja jultumust.

Ent alati saabub trööstitu tund, mil Önn, see absurdne ja suurepärane usaldus elu vastu, asendub inimsüdames Tõega.

Kas pole mitte just meie osa kõigi meie vendade seas vaadata sellele talumatule Tõele otse silma, tehes seda kõige kasulikumal, kõige targemal viisil? Ja ehk ongi just rahulik lähedus nende suurima saladusega see, mida inimeste uhkus meile kõige vähem andeks annab.